

STORTINGET

Innst. 274 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 96 L (2019–2020) endringer i friskolelova § 3-1 og utdanningsstøtteloven

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i folkehøyskoleloven, barnehage-loven og voksenopplæringsloven m.m. (samleproposisjon)

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

Kunnskapsdepartementet har i Prop. 96 L (2019–2020) lagt frem forslag til flere endringer i utdanningsloven. Enkelte av disse bestemmelsene bør av hensyn til situasjonen som har oppstått ved koronavirusutbruddet, behandles meget raskt. Komiteen har derfor, med presidentskapets samtykke, besluttet å dele behandlingen av proposisjonen i to innstillinger, jf. Stortingets forretningsorden § 31 fjerde ledd.

I denne innstillingen behandles forslagene i proposisjonens kapittel 5 Realkompetansevurdering som krav for inntak av voksne søkere til videregående friskoler og kapittel 12 Betalingsutsettelse etter utdanningsstøtteloven. De resterende forslagene i proposisjonene vil bli behandlet i en innstilling som vil bli avgitt i slutten av mai.

Hovedinnholdet i forslaget

I kapittel 5 foreslår departementet en hjemmel for departementet til i forskrift å kunne fastsette unntak fra kravet om realkompetansevurdering ved inntak av voksne søkere til friskoler. Forslaget legger til rette for at departementet i forskrift kan forenkle kravene til inntak av voksne søkere til friskoler, og vil legge til rette for

at flere voksen kan ta mer utdanning. Departementet viser til at erfaringer har vist at for enkelte grupper søkere til friskoler er kravet om realkompetansevurdering et unødige og kompliserende hinder. Det gjelder særlig for voksne søkere uten rett til videregående opplæring, fordi de heller ikke har rett til å bli realkompetansevurdert.

Departementet understreker at betydningen av realkompetansevurdering som virkemiddel i kompetansepolitikken står fast og ikke berøres av forslaget. Etter departementets syn bør hovedregelen fortsatt være at voksne søkere blir realkompetansevurdert før inntak til friskoler. Forslaget endrer heller ikke retten til å bli realkompetansevurdert.

Kapittel 12 inneholder forslag om endring i utdanningsstøtteloven. Det foreslås å endre loven slik at den åpner for at det i særlige tilfeller kan gis forskrift om betalingsutsettelse i mer enn tre år til sammen.

Utbruddet av koronaviruset har vist behovet for å kunne gi betalingsutsettelse ut over tre år i særlige situasjoner. Den foreslåtte bestemmelsen vil avløse en midlertidig forskriftsbestemmelse om betalingsutsettelse gitt med hjemmel i koronaloven. Lovbestemmelsen er ikke midlertidig og vil derfor gi hjemmel for flere betalingsutsettelser i andre særlige situasjoner.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Marianne Synnes Emblem, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, lederen Roy Steffensen og Hanne Dyveke Søttar, fra

Senterpartiet, Marit Arnstad og Aud Hove, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til proposisjonens kapitler 5 og 12.

Komiteen har imøtekommet den uformelle oppfordringen fra departementet om å hastebehandle disse to kapitlene med henvisning til koronautbruddet. Begge saker har vært på bred høring i forbindelse med departementets lovarbeid, og komiteen anser derfor at forslagene er tilstrekkelig belyst, slik at en hastebehandling i Stortinget er forsvarlig. Komiteen understreker at denne typen hastebehandling er unntaket, og at det skal være gode grunner for å fravike normal lovbehandling i Stortinget. Komiteen vil følge nøye med på regjeringens lovanvendelse i disse sakene.

Komiteen viser videre til komiteens merknader ved behandlingen av Prop. 102 L (2019–2020) med forslag om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova og friskolelova for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19, som med begrunnelse i koronavirusutbruddet er underlagt samme hastebehandling, jf. Innst. 273 L (2019–2020).

Endring i friskolelova – realkompetansevurdering

Komiteen viser til at forslaget vil gi Kunnskapsdepartementet en hjemmel til i forskrift å fastsette unntak fra kravet om realkompetansevurdering ved inntak av voksne søkere til friskoler, og slik forenkle inntak av enkelte grupper voksne søkere. Komiteen vil fremheve at realkompetansevurdering fortsatt skal være hovedregelen, men komiteen støtter denne unntaksadgangen, som vil kunne fjerne et unødig og kompliserende hinder for enkelte søkere.

Komiteen legger til grunn at hastebehandlingen i Stortinget legger til rette for at regelendringene kan få virkning for inntaket til skoleåret 2020/2021.

Komiteen merker seg videre at departementet i oppfølgingen av NOU 2019:23 «Ny opplæringslov» skal gjennomgå friskolelova, og komiteen ser frem til en helhetlig vurdering av reglene om videregående opplæring for voksne, herunder inntak av voksne søkere til friskoler.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at realkompetansevurdering er viktig for å sikre at voksne kan få dokumentert sine kvalifikasjoner for inntak til videre opplæring. Disse medlemmer viser til at voksne uten rett til videregående opplæring ikke har en lovfestet rett til å bli realkompetansevurdert, og at fylkeskommunene derfor ikke har plikt til å vurdere realkompetansen til denne gruppen. For svært mange personer er realkompetansevurdering en nødvendig inngangsbillett til videregående opplæring og høyere

utdanning. For å oppfylle arbeidslivets behov for kompetanse, og den enkeltes mulighet til å realisere intensjonene i kompetansereformen og målet om livslang læring, mener disse medlemmer det er behov for å likestille voksne med og uten rett til videregående utdanning når det gjelder realkompetansevurdering. Disse medlemmer mener dette bør inngå i det kommende lovarbeidet i forbindelse med oppfølgingen av opplæringslovutvalgets arbeid.

Endring i utdanningsstøtteleven – betalingsutsettelse

Komiteen viser til at forslaget vil gi Kunnskapsdepartementet en hjemmel til at det i særlige tilfeller kan gis forskrift om betalingsutsettelse i mer enn tre år til sammen. Komiteen understreker at en øvre grense på tre år fremdeles skal være hovedregelen, men komiteen ser at en utvidelse av adgangen til å få betalingsutsettelse vil kunne avhjelpe en vanskelig økonomisk situasjon for tilbakebetalere som har brukt opp alle eller nesten alle betalingsutsettelsene gjeldende regelverk gir adgang til.

Komiteen viser til at lovendringen ikke er midlertidig eller knyttet direkte til koronautbruddet, men understreker at en eventuell forskrift klart skal avgrense hvilke situasjoner som kan regnes som særlige tilfeller, og de nærmere vilkårene for betalingsutsettelse og klart definere varighet av utvidelsen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i friskolelova og utdanningsstøtteleven

I

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar gjøres følgende endringer:

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Inntak av elever*

Skolane skal ha heile landet som inntaksområde. Dei skal stå opne for alle som fyller vilkåra for inntak i offentlege skolar, jf. opplæringslova § 2-1 tredje ledd og § 3-1 første ledd. Dette gjeld òg skolar i utlandet og internasjonale skolar i Noreg. Skolane kan reservere eit avgrensa tal på elevplassar til søkjarar som kjem etter hovudinntaket.

Ved inntak til vidaregåande skolar skal ungdom med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 3-1 prioriterast føre vaksne søkjarar med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 4A-3.

Skolar for funksjonshemma kan også ta inn vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring. Heimfylket skal vurdere realkompetansen til ein vaksen søkjar før han eller ho kan takast inn som elev ved ein vidaregåande skole. *Departementet kan gi forskrift om inntak til vidaregåande skolar. Forskrifta kan mellom anna innehalde reglar om krava til inntak og om unntak frå krava i første og tredje punktum.*

Norske vidaregåande skolar i utlandet kan ikkje ta inn vaksne.

Skolane skal ha eit inntaksreglement som viser prioriteringa av søkjarar, dersom søkinga er større enn kapasiteten til skolen. Reglementet skal innehalde reglar for prioritering ut frå saklege omsyn. Inntaksreglementet skal liggje innanfor den avgrensinga som følgjer av første og andre ledd. Skolen avgjer i samsvar med reglementet kven av søkjarane som skal takast inn.

Melding om inntak av elevar i grunnskolar skal sendast til heimkommunen til eleven. Melding om inntak til vidaregåande skolar skal sendast til heimfylket til eleven. Skolen skal melde frå til heimfylket om behovet

for læreplass når eleven er teken inn på vidaregåande trinn 2.

Ved avgjerd etter desse reglane gjeld forvaltningslova. Avgjerd om inntak er enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2. Departementet er *klageinstans*.

II

I lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte skal § 8 fjerde ledd lyde:

Det kan gis utsettelse med betaling av hele terminbeløp i inntil 3 år eller inntil 6 år ved utsettelse av halve terminbeløp. *I særlege tilfeller kan det gis utsettelse ut over disse grensene.* Det kan gis rentefritak i forbindelse med videre utdanning, militærtjeneste, sykdom, arbeidsledighet eller omsorgsforpliktelser når låntakers inntekt er under fastsatte grenser, eller hvor andre forhold gjør at innkreving av renter vil virke urimelig.

III

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 14. mai 2020

Roy Steffensen

leder

Torstein Tvedt Solberg

ordfører

